

Nr 386.

Av herr **Karlsson** i Grängesberg m. fl., i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 31, med förslag till lag angående fortsatt gillighet av lagen den 4 juni 1926 (nr 162) om arbetstidens begränsning.*

Nu gällande arbetstidslagstiftning är synnerligen bristfällig och otillfredsställande. En mängd arbetsområden äro helt undantagna från lagens bestämmelser. Av det totala antalet arbetare och löntagare här i landet är mer än två tredjedelar helt ställda utanför lagens tillämpningsområde. Av dessa arbetare- och löntagargrupper har dock en del tillkämpat sig en sådan begränsning av arbetstiden, att densamma sammanfaller med i arbetstidslagen uppdragna maximigränser.

Antalet arbetare och löntagare, vilka, trots att de icke falla under arbetstidslagens bestämmelser, ändock, på grund av särskild lagstiftning, kollektivavtal, eller gängse praxis, ha en arbetstid fallande inom i lagen uppdragna maximigränser, torde uppgå till ett antal av något över 350,000. De som direkt falla under lagen om arbetstidens begränsning, torde utgöra ett antal av omkring 450,000. Alltså torde antalet arbetare och löntagare här i landet, vilka ha en arbetstid som i stort sett sammanfaller med den i arbetstidslagen uppdragna maximigränsen, utgöra omkring 800,000 eller något däröver. Då totalantalet arbetare och löntagare i landet torde kunna uppskattas till något mer än 1,600,000, har sålunda hälften av dessa en längre arbetstid.

Om man räknar *enbart* med kroppsarbetarna kommer man till ungefärligen samma resultat. Av de cirka 1,200,000 arbetare, som torde finnas här i landet inom jordbruk, industri och hantverk, handel, samfärdsel och husligt arbete, har knappast mer än hälften en arbetsvecka av 48 timmar eller därunder. Den andra hälften har en ordinarie arbetstid som är längre än 48 timmar genomsnittligt pr vecka.

En arbetstidslagstiftning, som icke ens omfattar en tredjedel av landets arbetare och löntagare, måste betecknas som i högsta grad illusorisk. Lagens tillämpningsområde måste utsträckas att omfatta även de grupper, som nu stå utanför lagen. Bakom detta krav står en enhällig arbetaropinion.

En annan betydelsefull fråga är bestämmelserna om övertidsarbetet. Enligt nu gällande lagbestämmelser ha arbetsköparna möjlighet att uttaga arbetare, som fyllt aderton år, till övertidsarbete i 50 timmar under loppet av en kalendermånad och 200 timmar under ett kalenderår. Detta utan särskilt medgivande från myndighet. Därutöver har arbetsrådet befogenhet att meddela rätt till

ytterligare 150 timmars övertidsarbete under loppet av ett kalenderår. Alltså en marginal för övertidsarbete av 350 timmar per år.

Enligt bestämmelserna i den av 1919 års urtima riksdag antagna arbetstidslagen, var arbetsköpare berättigad att uttaga högst 25 timmars övertidsarbete under loppet av en kalendermånad och 150 timmar under ett kalenderår. Ytterligare eftergift kunde, efter ansökan hos vederbörande myndighet, medgivnas för högst 10 timmar under en månad och 75 timmar under ett år. Sälunda sammanlagt högst 225 timmars övertidsarbete under ett kalenderår.

I regeringens proposition till årets riksdag erinrar statsrådet och chefen för socialdepartementet om, att redan vid 1921 års riksdag genomfördes vissa betydande försämringar av arbetstidslagen, i enlighet med arbetsköparnas och de borgerliga partiernas önsknings. Vid riksdagarna 1923 och 1926 genomfördes ytterligare försämringar av lagen, särskilt ifråga om bestämmelserna rörande övertidsarbetet, samt även i en hel del andra viktiga punkter. Den breda marginal, som nu finnes i lagen beträffande övertidsarbete, måste effektivt nedskäras. Möjlighet till utsträckning av arbetstiden bör begränsas till att omfatta endast sådana särskilda arbetstillfällen, då genom natur- eller olycks-händelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, fara föreligger för liv, hälsa eller egendom.

Bort med övertidsarbetet! Ytterligare förkortning av arbetsdagen! Plats för de arbetslösa inom produktionsapparaten! Detta är paroller som under nu rådande förhållanden med oemotståndlig styrka tränga sig fram.

Den kroniska arbetslöshet, som nu råder världen över, är en direkt följd av den kapitalistiska rationaliseringen. Genom maskinella anordningar och tekniska förbättringar, genom att driva arbetarna att till det yttersta stegra arbetsintensiteten, ökas produktionskapaciteten oupphörligt synnerligen kraftigt per anställd arbetare. Inknappningar ske ifråga om arbetarantalet, och massor av arbetare bli ställda arbetslösa utanför arbetsplatserna. Massarbetslöshetens karaktär, inte som en övergående konjunkturföreteelse, utan som en konstant, strukturell följd av rationaliseringen, framträder allt klarare i alla kapitalistiska länder.

I en rad av länder börja också arbetarna med kraft resa krav på en mera effektiv förkortning av arbetstiden, och inom Sovjet-Unionen pågår för närvarande ett planmässigt, successivt genomförande av 7 timmars arbetsdag inom industrin. För gruvarbete under jord samt för särskilt hälsofarliga arbeten är därstädes sedan många år tillbaka 6 timmars arbetsdag genomförd.

Den kapitalistiska rationaliseringen, som även här i landet genomföres i forcerat tempo, ställer ovillkorligen arbetarna inför nödvändigheten att kämpa för en ytterligare förkortning av arbetstiden. Inom en del industrier är en förkortning av arbetsdagen till 7 timmar en i högsta grad aktuell fråga. Allt mer bestämt börjar också krav därom resas av arbetarna. Vid särskilt tungt och hälsofarligt arbete är en ytterligare begränsning av arbetsdagen ned till 6 timmar ett befogat krav. Ett genomförande av en sådan arbetstidsförkort-

ning är endast ett nödvändigt led i kampen mot de för arbetarna skadliga följderna av den kapitalistiska rationaliseringen.

Vi äro fullt medvetna om, att arbetarnas massorganisationer måste mobiliseras till utomparlamentarisk kamp för att kunna genomdriva detta krav. Vi veta ju alla, att arbetstidslagstiftningen av år 1919 ingalunda tillkom på grund av lagstiftarnas goda vilja att tillmötesgå arbetarnas berättigade krav. Denna eftergift framtvingades genom trycket av den internationella arbetarklassens utomparlamentariska, revolutionära kamp. Det kräves säkerligen på nytt samma krafttag från arbetarklassens sida för att kunna genomdriva den ytterligare förkortning av arbetstiden som nu är nödvändig.

Vi anse dock, att samtidigt som arbetarklassens massorganisationer mobiliseras till kamp för genomdrivande av en effektiv arbetstidsförkortning, samtidigt bör även krav ställas i riksdagen om skyndsamma åtgärder för sådana skärpningar av bestämmelserna i arbetstidslagen, att arbetstiden successivt begränsas till 7 timmars arbetsdag för industriarbete i allmänhet och till 6 timmars arbetsdag vid särskilt tungt och hälsofarligt arbete. Vi kräva därför förberedande åtgärder i sådant syfte, samtidigt som vi yrka, att arbetstidslagen i år gives permanent karaktär, förbättras och utvidgas att omfatta de arbetargrupper som nu stå utanför lagen.

Ett av de mest tunga och hälsofarliga yrkena är gruvarbete under jord. Arbetstiden inom detta yrke har också tidigare varit minst två timmar kortare per dag än i arbete ovan jord.

Vid både lagtima och urtima riksdagarna år 1919 väcktes också motioner om 6 timmars arbetsdag vid gruvarbete under jord och vid öppna gruvorna i Norrbotten. Som bekant föll emellertid arbetstidsförslaget vid lagtima riksdagen. Urtima riksdagen beslutade dock, med betonande av att gruvarbetet otvivelaktigt är att räkna till de mera ansträngande och hälsofarliga sysselsättningarna, att en utredning skulle verkställas, huruvida vid gruvarbete under jord en kortare arbetstid än den, som eljest skulle bli lagstadgad, kunde anses vara av behovet påkallad.

Detta riksdagens beslut föranledde regeringen att bemyndiga chefen för socialdepartementet att tillkalla sakkunniga för verkställande av berörda utredning.

Sedan de sakkunniga genom beslut den 27 nov. 1919 tillkallats och påbörjat sitt utredningsarbete, gjorde Sv. Gruvindustriarbetareförbundets avdelning nr 12 i Kiruna genom förbundets ordförande den 27 april 1920 framställning hos dåvarande chefen för civildepartementet om utredning även rörande frågan om förkortad arbetstid ovan jord för de vid gruvfälten i Norrbotten anställda gruvarbetarna. Förevarande framställning föranledde den 25 sept. 1920 meddelande av uppdrag åt de sakkunniga att verkställa utredning jämväl för gruvarbetarna ovan jord i Norrbotten om behovet av kortare arbetstid än den eljest lagstadgade.

I december 1921 var denna utredning slutförd, och densamma jämte förslag överlämnades till regeringen.

Rörande behovet av en förkortning av arbetstiden för gruvarbetarna få vi hänvisa till den av arbetarerepresentanterna i gruvarbetstidskommittén avlämnade reservationen, vari förhållandena inom detta synnerligen riskfyllda, ansträngande och för hälsan skadliga arbetsområde skildras på ett mycket ingående och klagörande sätt.

Utän att här ingå på några detaljskildringar vilja vi dock framhålla, att den verkställda utredningen klart och tydligt visar:

- att gruvarbetet är mera ansträngande än de allra flesta andra arbeten;
- att olycksfallsrisken vid gruvarbete är bland de högsta som förekomma;
- att, ehuru gruvarbetarna på grund av det urval, som försiggår bland dem, i fysiskt hänseende äro en elitkår, desamma dock i högre grad än sina kamrater inom andra yrken äro utsatta för sjukdomsfall;
- att luftväxlingen på många ställen i gruvorna är bristfällig;
- att arbetarna besväras av damm samt rök och gaser från sprängskotten ävensom av luftens stora fuktighet;
- att arbetsrummen ofta äro våta, stundom i så hög grad, att arbetet icke kan pågå i 8 timmar per skift;
- att i kolgruvorna förekomma arbetsrum med så ringa höjd att arbetaren pressas ihop onaturligt;
- att gruvarbetet verkar psykiskt nedtryckande och nervslitande, vilket även läkare intyga.

Den sjukdoms- och olycksfallsrisk, som förekommer vid underjordsarbete i gruvor är i lika hög grad tillfinnandes vid de öppna gruvorna i Norrbotten, beroende på de svåra klimatiska förhållandena och det tunga, fysiskt ansträngande arbetet. I vissa fall kan på några timmar temperaturen växla mellan 0°—20° C. Därtill kommer den för arbetets utförande stora svårigheten, att på grund av det under halva året rådande mörkret arbetet nästan dygnet runt måste utföras under artificiell belysning.

Alla dessa olidliga arbetsförhållanden motivera tillfullo en arbetstidsförkortning för gruvarbetarna under jord och vid de öppna gruvorna i Norrbotten till 6 timmar per dag och 36 timmar per vecka.

Den kommunistiska riksdagsgruppen har vid 1923 och 1926 års riksdagar framfört krav om fastställande av 6 timmars arbetsdag för gruvarbetarna. Vi ställa samma yrkande även nu, och vi vilja kraftigt understryka, att för detta tunga, livsfarliga och på allt sätt nedbrytande arbete är en sådan begränsning av arbetstiden absolut nödvändig.

I det av oss bifogade lagförslaget är preciserat de ändringar och förbättringar, vi i övrigt anse böra omedelbart vidtagas i lagen om arbetstidens begränsning.

I fråga om straffbestämmelserna för överträdelse av lagen, böra dessa fast-

ställas så, att de bli en något så när kraftig spärr mot arbetsköparnas eventuella frestelser och lust att bryta mot densamma.

På grund av vad sålunda anförts, hemställes, i anledning av regeringens proposition nr 31,

att riksdagen måtte besluta

- a) antaga bifogade förslag till lag om arbetstidens begränsning, samt
- b) anhålla om utredning och framläggande för nästa års riksdag av förslag till sådana ändringar i lagen om arbetstidens begränsning, att arbetstiden, för arbetare inom industrin i allmänhet, fastställles till högst 7 timmar per dygn eller 42 timmar i veckan, och för arbetare i särskilt tungt eller hälsofarligt arbete till högst 6 timmar per dygn eller 36 timmar i veckan.

Stockholm den 10 februari 1930.

Verner Karlsson.

K. Kilbom.

Aug. Spångberg.

Viktor Herou.

Oscar Öhman.

J. P. Dahlén.

Edoff Andersson.

Nils Flyg.

Förslag till

LAG

om arbetstidens begränsning.

§ 1.

Denna lag äger tillämpning å varje rörelse, industriell eller icke, vari arbetare användes till arbete för arbetsgivares räkning så ock å hus-, väg- eller vattenbyggnad, vattenavledning eller annat dylikt arbetsföretag, ävensom å husligt och annat arbete, vari arbetare på sådant sätt användes.

Från lagens tillämpning undantages dock

a) arbete, som utföres i arbetarens hem eller eljest under sådana förhållanden, att det ej kan anses tillkomma arbetsgivaren att vaka över arbetets anordnande;

b) arbete, som utföres av medlem av arbetsgivarens familj.

§ 2.

Såsom arbetare skall vid tillämpningen av denna lag ej räknas disponent eller annan befattningshavare i överordnad ställning.

Yppas tvekan, huruvida viss arbetstagare är att räkna såsom arbetare enligt lagen, åligger det arbetsrådet att, på begäran av domstol eller den vars rätt därav beröres, avgiva utlåtande i frågan.

Utlåtande, varom här är sagt, skall meddelas kostnadsfritt.

§ 3.

Arbetare må icke användas till arbete under längre tid än 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, däri inberäknat event. väntetid och uppehåll i arbete, undantagandes måltidsraster; dock må, därest nyssnämnda begränsning av arbetstiden för vecka icke därigenom överskrides, genom överenskommelse mellan arbetare och arbetsgivare, arbetstiden under något eller några av veckans dygn utsträckas till högst 8½ timmar.

Fortgår arbetet kontinuerligt såväl natt som dag, må arbetstiden, raster däri inräknade, icke överstiga 8 timmar av dygnet eller 48 timmar i veckan, och må nyss angivna begränsning gälla den genomsnittliga arbetstiden under en tidrymd av 2 veckor.

Vid gruvarbetet under jord och vid de öppna gruvorna norr om Polcirkeln må arbetare icke användas under längre tid än 6 timmar av dygnet eller 36 timmar i veckan, däri inberäknat event. väntetid och uppehåll i arbetet, undantagandes måltidsraster.

I arbetstiden vid gruvarbete inräknas tiden för ned- och infart samt ut- och uppfart.

§ 4.

Har natur- eller olyckshändelse eller annan omständighet, som ej kunnat förutses, vållat avbrott i driften eller ock medfört överhängande fara för sådant avbrott eller för skada å liv, hälsa eller egendom, må arbetare i den mån så är nödigt, med hänsyn till berörda förhållande, användas till arbete utöver

begränsning, som finnes angiven i 3 §. Om sådant arbete samt dess anledning, omfattning och varaktighet åligger det arbetsgivaren att senast inom 2 dygn från dess början göra anmälan till arbetsrådet. Arbetet må icke fortsättas utöver sist angivna tid utan att tillstånd därtill sökts hos nämnda myndighet. Angående sådan ansökan har arbetsrådet att ofördröjligen meddela beslut.

Anmälan eller ansökan, varom här är sagt, må anses gjord, när densamma i betalt brev avlämnats till allmänna posten.

§ 5.

Rörande arbetares användning till arbete enligt 4 § åligger det arbetsgivare att senast näst därpå följande dag göra anteckning i särskild journal, upprättad enligt formulär, som fastställes av arbetsrådet.

Beslut av arbetsrådet enligt 4 § skall biläggas journalen på det arbetsställe, beslutet rör, och skall journalen jämte bilagda beslut förvaras å arbetsstället under minst 3 år, räknat beträffande journalen från den tid, då sista anteckningen gjordes däri, och beträffande beslutet från detsammes datum. Journalen skall vara tillgänglig för samtliga arbetare å arbetsstället.

§ 6.

Arbetsrådet består av 5 ledamöter, utsedda av regeringen för en tid av 2 år åt gången, 2 av ledamöterna skola utses bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetare, och 2 ledamöter bland personer, föreslagna av rikssammanslutningar utav arbetsgivare.

Suppleanter till samma antal som ordinarie ledamöter utses på enahanda sätt.

Den femte ledamoten, som tillika är ordförande, jämte ställföreträdare för denne, utses av regeringen.

Ärende må icke av arbetsrådet avgöras utan att samtliga ledamöter äro närvarande. Vid förfall av någon av dessa inkallas suppleant att deltaga i föreliggande ärendes avgörande.

Närmare bestämmelser rörande rådet och dess verksamhet meddelas av regeringen.

§ 7.

Tillsyn å efterlevnaden av denna lag utövas av yrkesinspektionens befattningshavare; och skall därvid i tillämpliga delar lända till efterrättelse vad som finnes stadgat rörande tillsyn å efterlevnaden av lagen om arbetarskydd den 29 juni 1912.

Å arbetsställe, där arbete bedrivs på stadigvarande sätt, skall å lämplig plats finnas anslagen ej mindre denna lag än även arbetstidsschema, angivande när arbetet börjar och slutar eller, där arbetet bedrivs med skiftlag, när arbetet börjar och slutar för varje sådant lag, ävensom början och slut för varje rast, varigenom arbetet avbrytes.

§ 8.

Användes arbetare till arbete i strid mot vad i denna lag är stadgat, straffas arbetsgivaren med böter från och med 500 till och med tiotusen kronor.

Den, som under tid, då han är ställd under åtal för förseelse, varom i denna § förmäles, fortsätter samma förseelse, skall, när han varder därtill lagligen

förvunnen, för varje gång stämning därför utfärdats och delgivits, fällas till det ansvar, som är bestämt för sådan förseelse.

§ 9.

Försummar arbetsgivare att fullgöra anmälningsskyldighet, som föreskrives i 4 §, eller att iakttaga vad enligt 5 § åligger honom, straffas han med böter från och med tvåhundra till och med femtusen kronor.

Har arbetsgivare mot bättre vetande lämnat oriktig uppgift i journal, som avses i 5 §, straffes med böter från och med femhundra till och med tiotusen kronor.

§ 10.

Förseelse mot denna lag åtalas vid polisdomstol, där särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare eller, där sådan ej finnes, vid allmän domstol.

Böter, som ådömas enligt denna lag, tillfalla hälften kronan och hälften den kommun, inom vilken förseelsen begåtts. Den andel av bötesbelopp, som tillfaller kommun, användes till kommunens hjälpverksamhet för fattiga arbetslösa och orkeslösa personer, samt, i den mån medlen ej härför tagas i anspråk, till folkbibliotek och inom kommunen av arbetarna upprättade studiecirklar. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, skola de förvandlas enligt allmän strafflag.

§ 11.

Beträffande verksamhet, som bedrivs av kommun eller staten, skall vad i denna lag är stadgat angående arbetsgivare gälla arbetsföreståndaren.

§ 12.

Där i lag eller författning ytterligare begränsning stadgas beträffande användande av minderårig eller kvinna i arbete, skall sådan begränsning lända till efterrättelse.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1931.